

Autorsko pravo, autorskopравни ugovor i naknada prema novom Zakonu o autorskom i srodnim pravima

Božo Prelević, dipl. iur.

Novi Zakon o autorskom i srodnim pravima stupio je na snagu 22. listopada 2021., osim manjeg dijela zakonskih odredbi koje na snagu stupaju kasnije. Zakon sadrži brojne novine koje se, između ostalog, odnose na zaštitu autorskog i srodnih prava u suvremenom digitalnom društvu, zaštitu prava nakladnika informativnih publikacija koje se koriste na internetu, stvaranje autorskog djela u radnom odnosu, javnoj ili državnoj službi, sadržaja autorskog ugovora i određivanja autorske naknade. Autor u članku daje prikaz navedenih i drugih novina u zakonu s primjerom autorskopavnog ugovora.

1. Uvod

Na 8. sjednici Hrvatskog sabora održanoj 1. listopada 2021. donešen je novi Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima¹ (u nastavku teksta: Zakon). Zakon je u najvećem dijelu stupio na snagu 22. listopada 2021. osim odredbi:

- **čl. 69. Zakona o obvezi redovitog obavještavanja autora o iskorištavanju njegovog autorskog djela, ostvarenim prihodima i autorskoj naknadi**, koji stupa na snagu 7. lipnja 2022. osim ako je drugačije ugovoreno;
- čl. 217. st. 2. t. 2. a) Zakona o isključivom ostvarivanju imovinskog prava iznajmljivanja iz čl. 34. st. 2. Zakona putem organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, za novinarska djela kao što su članci, fotografije i audiovizualni prilozi uvršteni u informativne publikacije, koja stupa na snagu 1. siječnja 2023.;
- čl. 218. st. 3. t. 4. a) o isključivom ostvarivanju srodnog prava putem organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, a koje se odnosi na srodno pravo nakladnika informativnih publikacija, za informativne publikacije u cijelosti ili u dijelu, za pravo iznajmljivanja iz čl. 165. st. 1. podstavka 2. Zakona, kad se infor-

mativna publikacija daje pripadnicima javnosti na korištenje u ograničenom razdoblju, na mjestima pristupačnim javnosti kao što su ugostiteljski objekti, uz ostvarivanje izravne ili nezravne imovinske ili komercijalne koristi, koja također stupa na snagu 1. siječnja 2023.

Između brojnih novina u Zakonu, uključujući i navedene, posebno izdvajamo one koje se odnose na zaštitu autorskog i srodnih prava u suvremenom digitalnom društvu te zaštitu prava nakladnika informativnih publikacija koje se koriste na internetu, s time da Zakon sadrži i brojne druge novine o kojima više navodimo u nastavku.

2. Predmet i područje primjene Zakona

2.1. Predmet Zakona

Predmet Zakona određen je u čl. 1. Zakona. Zakonom se uređuje:

- područje njegove primjene;
- autorsko pravo – pravo autora na njihovim djelima iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja;
- srodna prava:
  - pravo umjetnika izvođača na njihovim izvedbama,

¹ Nar. nov., br. 111/21 od 14. listopada 2021.

- pravo proizvođača fonograma na njihovim fonogramima,
- pravo proizvođača videograma (audiovizualnih producenata) na njihovim videogramima,
- pravo organizacija za emitiranje na njihovim programskim signalima,
- pravo nakladnika informativnih publikacija na njihovim informativnim publikacijama,
- pravo proizvođača neoriginalnih baza podataka na njihovim neoriginalnim bazama podataka,
- pravo nakladnika na njihovim pisanim izdanjima;
- autorsko pravo i srodna prava u pravnom prometu;
- sadržajna i vremenska ograničenja autorskog prava i srodnih prava;
- ostvarivanje (individualno i kolektivno) autorskog prava i srodnih prava;
- zaštita autorskog prava i srodnih prava u slučaju povrede.

U čl. 2. Zakona navedeni su propisi Europske unije koji su preuzeti u Zakon.

Novim Zakonom proširena je odredba kojom se uređuje pripadnost autorskog prava i srodnih prava te nositelji prava.

ističemo...

Autorsko pravo pripada, po svojoj naravi, fizičkoj osobi koja je stvorila autorsko djelo², što znači kako autor ne može biti pravna osoba³.

Pravo umjetnika izvođača pripada, po svojoj naravi, fizičkoj osobi koja izvede djelo iz književnog ili umjetničkog područja ili izražaja folklor.

ističemo...

Izvorni nositelj drugih srodnih prava može biti svaka fizička ili pravna osoba, ako Zakonom nije određeno drukčije.

Samo autorsko pravo i srodna prava mogu se protiv volje njihovih nositelja ograničiti samo pod pretpostavkama i na način određen Zakonom. Nositelj prava je fizička ili pravna osoba, različita od organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, koja je nositelj autorskog prava ili srodnog prava ili koja temeljem ugovora o korištenju prava, ili samog Zakona ima pravo na udio u prihodima od prava.

2.1.1. Objavljivanje, izdavanje, javnost i javno korištenje**ističemo...**

Sukladno čl. 5. Zakona, autorsko djelo, ili predmet srodnog prava, smatra se objavljenim ako je učinjen pristupačnim javnosti uz pristanak nositelja prava.

Autorsko djelo ili predmet srodnog prava smatra se izdanim ako:

- su uz pristanak nositelja prava primjerci toga autorskoga djela odnosno predmeta srodnog prava ponuđeni javnosti ili stavljeni u promet u količini koja zadovoljava razumne potrebe javnosti;
- je autorsko djelo ili predmet srodnog prava učinjen dostupnim javnosti, bežično ili putem žica, na način koji pripadnicima jav-

² Čl. 4. st. 1. Zakona.

³ Vidjeti pod 4.

nosti omogućava pristup autorskom djelu ili predmetu srodnog prava s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

Pri tome, javnost označava veći broj osoba koje su izvan uobičajenoga užeg kruga osoba usko povezanih rodbinskim ili drugim osobnim vezama.

ističemo...

Javnim korištenjem autorskog djela smatra se svako korištenje autorskog djela ili predmeta srodnih prava koje je pristupačno javnosti, ili korištenje u prostoru koji je pristupačan pripadnicima javnosti, ili omogućavanje pripadnicima javnosti pristupa autorskom djelu i predmetima srodnih prava s mjesta i u vrijeme koje sami odaberu.

2.2. Područje primjene Zakona

Zakonom su zaštićeni autori i nositelji srodnih prava koji su državljani Republike Hrvatske, ili druge države članice EU, ili imaju svoje sjedište u RH ili u drugoj državi članici EU⁴.

2.2.1. Zaštita autora-stranaca

Na isti način su zaštićene fizičke i pravne osobe koje su državljani trećih država, ili u trećim državama imaju svoje sjedište (u nastavku teksta: stranci), u okviru obveza što ih je RH prihvatila na temelju međunarodnih ugovora ili na temelju stvarne uzajamnosti. Dok se ne dokaže suprotno, smatra se da ova stvarna uzajamnost postoji.

Iznimno od navedenog, stranci su sukladno odredbama Zakona zaštićeni u pogledu:

- autorskih djela pisanih na hrvatskom jeziku;
- moralnih prava;
- prava slijeđenja i prava proizvođača neoriginalne baze podataka na temelju stvarne uzajamnosti.

Zaštita autora-stranaca dalje je uređena u odredbama čl. 7.-12. Zakona.

2.2.2. Zaštita autora-osoba bez državljanstva (apatrida)**ističemo...**

Autori i nositelji srodnih prava koji nemaju državljanstvo ili ga se ne može utvrditi jednako su Zakonom zaštićeni kao državljani RH ako u njoj imaju svoje uobičajeno boravište.

Ako ove osobe nemaju uobičajeno boravište u RH, jednako su zaštićeni kao državljani države u kojoj imaju svoje uobičajeno boravište.

3. Autorsko djelo**ističemo...**

Zakonom je određeno kako je autorsko djelo originalna intelektualna tvorevina iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja koja ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu, ako Zakonom nije drukčije određeno⁵.

⁴ Čl. 7. st. 1. Zakona.

⁵ Čl. 14. st. 1. Zakona.

U odredbi čl. 14. st. 2. Zakona dalje se taksativno navode pojedina autorska djela, s time da, kako je vidljivo iz sadržaja ove odredbe, autorsko djelo može biti i drugo djelo koje ima propisani karakter, a nije izriekom navedeno u ovoj odredbi. Tako su autorska djela:

- jezična djela, kao što su pisana djela, govorna djela te računalni programi, koji obuhvaćaju izražaj računalnog programa u bilo kojem obliku, uključujući i pripremni dizajnerski materijal;
- glazbena djela, s riječima ili bez riječi;
- dramska i dramsko-glazbena djela;
- koreografska i pantomimska djela;
- djela vizualnih umjetnosti s područja slikarstva, kiparstva i grafike, bez obzira na materijal od kojega su načinjena, te ostala djela vizualnih umjetnosti;
- djela arhitekture, kao što su skice, studije, plastični i drugi prikazi, nacrti, idejna rješenja, idejni projekti, glavni projekti, izvedbeni projekti, planovi te izvedene građevine i zahvati u prostoru iz područja arhitekture, urbanizma i krajobrazne arhitekture;
- djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna;
- fotografska djela i djela proizvedena postupkom koji je sličan fotografskom;
- audiovizualna djela, kao što su kinematografski, televizijski, dokumentarni, crtani, reklamni ili drugi filmovi te druga audiovizualna djela izražena slikama, sa zvukom ili bez zvuka, u vremenski organiziranom slijedu promjena, bez obzira na vrstu podloge na koju su fiksirana;
- novinarska djela, kao što su članci, fotografije i audiovizualni prilozi;
- videoigre i druga multimedijalna djela;
- kartografska djela;
- prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice;
- **i druge vrste originalnih intelektualnih tvorevina koje imaju individualni karakter.**

3.1. Predmet autorskog prava

Sukladno čl. 14. st. 3. Zakona, predmet autorskog prava može biti svako autorsko djelo osim onoga koje to ne može biti po svojoj naravi, kao i onoga za koje je odredbama Zakona određeno da ne može biti predmetom autorskog prava.

ističemo...

Predmet autorskog prava je autorsko djelo u cjelini, uključujući i nedovršeno autorsko djelo, naslov te dijelovi autorskog djela koji udovoljavaju pretpostavkama iz navedene odredbe čl. 14. st. 1. Zakona⁶.

3.2. Prijevodi i druge prerade

ističemo...

Prijevodi i druge prerade autorskog djela, koje su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera, zaštićene su kao samostalna autorska djela.

To uključuje prijevode, prilagodbe, obrade i druge izmjene računalnog programa, koje su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera.

Navedene odredbe čl. 15. st. 1. Zakona ne utječu na prava autora izvornog djela. S druge strane, prijevodi službenih tekstova iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva, koji su originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera, također su zaštićeni kao samostalna autorska djela, osim ako su učinjeni radi službenog informiranja javnosti i kao takvi objavljeni.

3.2.1. Iznimke

Iznimno od navedene odredbe čl. 15. st. 1. Zakona, ne smatraju se originalnim intelektualnim tvorevinama i nisu zaštićena kao prerade neznatno prerađena, prilagođena ili glazbeno obrađena glazbena djela s riječima ili bez riječi, u odnosu na koja je istekla zaštita autorskim pravom.

3.3. Nezaštićene tvorevine koje nisu autorska djela

Predmet autorskog prava su izražaji, a ne ideje, postupci, metode rada ili matematički koncepti kao takvi. S obzirom na navedeno, Zakonom je određeno kako nisu autorska djela⁷:

- otkrića;
- ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element računalnog programa, uključujući i one na kojima se zasnivaju njegova sučelja;
- dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter običnih medijskih informacija.

3.4. Navođenje naziva nakladnika i novinara

Zakonom je u čl. 18. st. 4. određeno kako svatko tko na bilo koji način javno prenosi dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter običnih medijskih informacija i nisu predmetom autorskog prava te druge medijske informacije za koje je saznao iz javno objavljenih izvora, dužan u svojoj objavi jasno i na vidljiv način označiti:

- naziv nakladnika informativnih publikacija ili organizacije za emitiranje ili drugog nakladnika medija ili elektroničkog medija koji je prvi objavio dnevnu novost, drugu vijest ili drugu medijsku informaciju te;
- ime i prezime novinara koji je potpisan, ako je to u skladu s uobičajenom praksom u medijskom izvješćivanju.

Sukladno čl. 18. st. 5. Zakona, kada netko koristi tuđa autorska djela ili predmete srodnih prava koji sadrže dnevne novosti i druge vijesti ili druge medijske informacije za izradu svojih javnih objava istih dnevnih novosti i drugih vijesti ili drugih medijskih informacija, na način za koji sukladno Zakonu nije potrebno pribaviti odobrenje nositelja prava ili organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, dužan je navesti izvore koje je koristio tako da na primjeren, jasan i vidljiv način označi:

- naziv nakladnika informativnih publikacija ili organizacije za emitiranje ili drugog nakladnika medija ili elektroničkog medija čije sadržaje koristi te;
- ime i prezime novinara koji je potpisan, ako je to u skladu s uobičajenom praksom u medijskom izvješćivanju.

6 Vidjeti pod 3.

7 Čl. 18. st. 2. Zakona.

3.5. Ostale odredbe

Autorskopravna zaštita autorske zbirke i autorske baza podataka uređena je u čl. 14.-16. Zakona. Zakonom je u čl. 17. posebno određen pojam autorskog djela koje je nedostupno na tržištu. Zaštićenost zakona, školskih programa, prostornih i urbanističkih planova i sl. kao autorskih djela uređena je u čl. 18. Zakona. Odnos narodnih književnih i umjetničkih tvorevina u izvornom obliku i autorskog prava uređen je u čl. 18. Zakona.

4. Autori

Za pravilnu provedbu zakonskih odredbi izuzetno je važno precizno odrediti pojam autora te pojedine oblike autorstva.

4.1. Autor

ističemo...

Zakonom je određeno kako je autor djela fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila⁸. Znači, kako smo već naveli, autor može biti samo fizička osoba.

Autoru pripada autorsko pravo na njegovu autorskom djelu činom samog stvaranja autorskog djela. Treba istaknuti kako je Zakonom određeno da se autorom se smatra fizička osoba čije je ime, pseudonim, umjetnički znak ili kôd na uobičajen način označen na primjercima autorskog djela ili pri objavi autorskog djela, dok se ne dokaže suprotno⁹.

4.2. Autori sastavljenih djela

ističemo...

U slučaju da dva ili više autora sastave svoja stvorena autorska djela radi njihova zajedničkog korištenja, svaki od autora zadržava autorsko pravo na svojem autorskom djelu.

Međusobni odnosi autora sastavljenog djela uređuju se ugovorom.

Ako takav ugovor nije sklopljen ili ako takvim ugovorom ili pravilima odgovarajuće organizacije za kolektivno ostvarivanje prava nije drukčije određeno, smatra se da svi autori sastavljenog djela imaju pravo na jednak udio u naknadi za korištenje toga sastavljenog djela¹⁰. Zakonom je izričito određeno kako se glazbeno djelo s riječima smatra sastavljenim djelom.

4.3. Koautori

ističemo...

Koautori djela su osobe koje su zajedničkim radom stvorile autorsko djelo, a čijim se doprinosima ne može samostalno koristiti¹¹.

Koautorima pripada zajedničko autorsko pravo na stvorenom autorskom djelu, tako da svakome pripada dio toga autorskog prava računski određen razmjerno prema cijelom autorskom pravu (u daljnjem tekstu: koautorski dio). U sumnji koliki su koautorski dijelovi smatra se da su jednaki.

Za objavljivanje, korištenje te za izmjenu njihova djela potreban je pristanak svih koautora. Ako se ne postigne suglasnost svih koautora o objavljivanju, korištenju ili izmjeni njihova djela, odluku o tome donijet će sud na zahtjev bilo kojeg od koautora. Udio pojedinog koautora u koristima ostvarenim korištenjem koautorskog djela određuje se razmjerno njegovu koautorskom dijelu, ako nije drukčije određeno ugovorom između koautora ili pravilima odgovarajuće organizacije za kolektivno ostvarivanje prava.

4.4. Ostale odredbe

Odredbe o koautorima audiovizualnog djela, autorima doprinosa audiovizualnih djela i autorskim djelima kojima se autor ne može utvrditi ili pronaći (djela siročad), sadržana su u odredbama čl. 22.-25. Zakona.

5. Sadržaj autorskog prava

ističemo...

Zakonom je određeno kako autorsko pravo sadržava moralna i imovinska prava autora.

Autorskim pravom štite se osobne i duhovne veze autora s njegovim autorskim djelom (u nastavku teksta: moralna prava autora) te imovinski interesi autora u pogledu njegova autorskog djela (u nastavku teksta: imovinska prava autora).

Za svako korištenje autorskog djela autoru pripada naknada, ako ovim Zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno¹². Naknada se određuje kao cijena korištenja u privatnopravnom odnosu.

5.1. Moralna prava autora

Zakonom su određena sljedeća moralna prava autora:

- pravo prve objave;
- pravo na priznanje autorstva;
- pravo na poštovanje autorskog djela;
- pravo na poštovanje časti i ugleda autora;
- pravo opoziva.

U nastavku ćemo detaljnije analizirati pojedina navedena moralna prava autora.

5.1.1. Pravo prve objave

Sukladno čl. 27. Zakona, autor ima pravo odrediti hoće li, kada, gdje, kako i pod kojim uvjetima njegovo autorsko djelo biti prvi put objavljeno. Do prve objave autorskoga djela autor ima pravo na otkrivanje javnosti sadržaja ili opisa svojega autorskog djela.

5.1.2. Pravo na priznanje autorstva

Zakonom je određeno kako autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela.

8 Čl. 19. st. 1. Zakona.

9 Čl. 24. Zakona.

10 Čl. 20. st. 2. Zakona.

11 Čl. 21. st. 1. Zakona.

12 Čl. 26. st. 3. Zakona.

ističemo...

Osoba koja javno koristi autorsko djelo dužna je pri svakom korištenju naznačiti autora, osim ako autor u pisanom obliku izjavi da ne želi biti naveden ili ako način pojedinog javnog korištenja autorskog djela onemogućava navođenje autora¹³.

5.1.3. Pravo na poštovanje autorskog djela i na poštivanje časti i ugleda autora

Moralna prava na poštovanje autorskog djela i na poštivanje časti i ugleda autora sadržana su u odredbama čl. 29.-30. Zakona.

5.2. Imovinska prava autora**ističemo...**

Autor ima isključivo pravo sa svojim autorskim djelom i koristima od njega činiti što ga je volja te iz toga isključiti svakoga drugog, osim ako Zakonom nije drukčije određeno.

To isključivo pravo autora obuhvaća¹⁴:

- pravo umnožavanja;
- pravo distribuiranja (pravo stavljanja u promet);
- pravo priopćavanja autorskog djela javnosti;
- pravo prerade.

5.2.1. Pravo umnožavanja

Pravo umnožavanja je isključivo pravo izrade autorskog djela u jednom ili više primjeraka, u cijelosti ili u dijelovima, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku¹⁵. Pravo umnožavanja uključuje i fiksiranje koje označava utvrđivanje autorskog djela na materijalnu ili drugu odgovarajuću podlogu. Način umnožavanja autorskog djela određen je u odredbi čl. 33. st. 2. Zakona.

5.2.2. Pravo distribuiranja (pravo stavljanja u promet)**ističemo...**

Sukladno čl. 34. st. 1. Zakona, pravo distribuiranja isključivo je pravo stavljanja u promet izvornika ili primjeraka autorskog djela prodajom ili na drugi način, uključujući iznajmljivanje, te njihovo nuđenje javnosti u tu svrhu.

Skladištenje primjeraka autorskog djela i poduzimanje drugih radnji radi distribuiranja primjeraka autorskog djela izjednačeno je s distribuiranjem.

S druge strane, pravo iznajmljivanja isključivo je pravo davanja na korištenje izvornika ili primjeraka autorskog djela u ograničenom razdoblju, radi ostvarivanja izravne ili neizravne imovinske ili komercijalne koristi. Pravo iznajmljivanja autorskog djela ne odnosi se na izgrađena djela arhitekture i djela primijenjenih umjetnosti.

Javna posudba podrazumijeva način stavljanja u promet kad se izvornik ili primjerci autorskog djela, u pogledu kojih je dopušteno daljnje distribuiranje, posredovanjem javnih knjižnica daju na kori-

13 Čl. 28. st. 2. Zakona.

14 Čl. 32. Zakona.

15 Čl. 33. st. 1. Zakona.

štenje u ograničenom razdoblju, bez ostvarivanja izravne ili neizravne imovinske ili komercijalne koristi. Za javnu posudbu nije potrebno odobrenje autora, ali je potrebno plaćanje primjerene naknade.

Zakonom je određeno kako predmetom javne posudbene mogu biti građevine i djela primijenjenih umjetnosti. Upućujemo i na važnost ostalih odredbi o pravu distribuiranja sadržanih u čl. 34. Zakona.

5.2.3. Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti**ističemo...**

Autor ima isključivo pravo priopćavanja autorskog djela javnosti na svaki način, žicom ili bežičnim putem¹⁶.

Za svako priopćavanje autorskog djela javnosti potrebno je pribaviti odobrenje ugovorom, ili na drugi način, ako Zakonom nije drukčije određeno.

Pravo priopćavanja detaljno je uređeno odredbama čl. 36.-53. Zakona¹⁷. **Posebno ističemo važnost odredbi čl. 50.-53. Zakona o priopćavanju javnosti djela učitanih od strane korisnika na platformama za dijeljenje sadržaja putem interneta.**

5.2.4. Pravo prerade

Sukladno čl. 54. Zakona, pravo prerade isključivo je pravo prevođenja, prilagođavanja, glazbene ili druge obrade ili koje druge preinake autorskog djela.

5.3. Trajanje autorskog prava**ističemo...**

Autorsko pravo traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na to kada je autorsko djelo zakonito objavljeno, ako Zakonom nije drukčije određeno¹⁸.

6. Autorsko pravo u pravnom prometu

U nastavku ćemo se upoznati sa mogućnošću nasljeđivanja autorskog prava, prenosivosti i ovrhe nad autorskim pravom te različitim drugim oblicima iskorištavanja autorskog prava. Navedene zakonske odredbe pretrpjele su samo određene nomotehničke izmjene u odnosu na odredbe starog Zakona, ali supstantivno nema razlika u odnosu na istovjetne odredbe starog Zakona.

6.1. Nasljeđivanje autorskog prava**ističemo...**

Zakonom je određeno kako je autorsko pravo nasljeđivo, odnosno može biti predmet nasljeđivanja¹⁹.

Nasljednicima autora pripadaju sva prava koja bi pripadala autoru, ako Zakonom nije drukčije određeno. Podredno, na sva druga pitanja

16 Čl. 36. st. 1. Zakona.

17 Vidjeti pod 5.3.

18 Čl. 119. Zakona.

19 Čl. 55. st. 1. Zakona.

u vezi s nasljeđivanjem autorskog prava koja nisu uređena Zakonom primjenjuju se odredbe Zakona o nasljeđivanju²⁰.

6.2. Prenosivost i odricanje od autorskog prava

Sukladno čl. 56. st. 1. Zakona, autorsko pravo je neprenosivo, osim kod nasljeđivanja i prenošenja u korist sunasljednika kod razvrgnuća nasljedničke zajednice. Druga raspolaganja autorskim pravom su dopuštena, ako samim Zakonom nije drukčije određeno.

ističemo...

Zakonom je izričito određeno kako se autor ne može odreći svojeg autorskog prava²¹.

6.3. Ovrha na autorskom pravu

ističemo...

Autorsko pravo ne može biti predmet ovrhe²².

Predmet ovrhe mogu biti samo imovinske koristi stečene korištenjem autorskog djela, ako Zakonom nije drukčije određeno. U slučaju da je autor nedovršenjem autorskog djela ili neobjavlivanjem rukopisa povrijedio ugovornu obvezu, ne može ga se prisiliti na njezino ispunjenje, ali odgovara za štetu nastalu neispunjenjem svoje obveze.

6.4. Raspolaganje autorskim pravom osnivanjem prava iskorištavanja

ističemo...

Zakonom je određeno kako autor može za drugoga osnovati pravo iskorištavanja autorskog djela ili mu prepustiti ostvarivanje autorskog prava ugovorom, davanjem odobrenja ili dozvole za korištenje ili drugim pravnim poslom²³.

Autor može za drugoga osnovati pravo na temelju kojeg će drugi moći autorsko djelo koristiti na svaki, ili na određen način.

Ovo pravo naziva se pravom iskorištavanja autorskog djela. Pravo iskorištavanja može biti osnovano kao isključivo ili neisključivo pravo, ograničeno sadržajno, vremenski ili prostorno.

6.4.1. Isključivo pravo iskorištavanja

ističemo...

Nositelj isključivog prava iskorištavanja može autorsko djelo koristiti na način koji je u skladu sa sadržajem njegova prava te svakoga drugog, uključujući autora, isključiti iz takvog korištenja, ako Zakonom nije drukčije određeno.

Pri osnivanju isključivog prava iskorištavanja može se odrediti da autor pridržava za sebe pravo korištenja autorskog djela, ali ne na štetu onoga u čiju je korist isključivo pravo iskorištavanja osnovano.

Zakon u čl. 59. sadrži posebna pravila u slučaju neizvršavanja i prestanka isključivog prava iskorištavanja. Tako, u slučaju da nositelj isključivog prava iskorištavanja ne izvršava svoje pravo, ili ga izvršava u nedovoljnoj mjeri tako da su zakoniti interesi autora povrijeđeni, autor može zahtijevati prestanak isključivog prava iskorištavanja, osim ako nositelj isključivog prava iskorištavanja dokaže da nije kriv za razloge neizvršavanja.

Kada nositelj isključivog prava iskorištavanja koji je to pravo stekao temeljem ugovora ili na drugi način od njegova izvornog nositelja prestane postojati, a nema nasljednika ni drugog pravnog sljednika, pravo iskorištavanja prestaje. U slučaju da se nad nositeljem isključivog prava iskorištavanja provodi stečaj, pravo iskorištavanja je dio stečajne mase. Međutim, ako u stečajnom postupku nitko ne stekne isključivo pravo iskorištavanja, ono prestaje.

6.4.2. Neisključivo pravo iskorištavanja

ističemo...

Neisključivo pravo iskorištavanja ovlašćuje svojeg nositelja da autorsko djelo koristi na način koji je u skladu sa sadržajem njegova prava, ali ga ne ovlašćuje da druge spriječi u bilo kojem korištenju tog djela.

U slučaju da pri osnivanju prava iskorištavanja nije izričito naveden način korištenja autorskog djela, smatra se da je stjecatelj stekao pravo koristiti autorsko djelo na način potreban za ispunjenje svrhe pravnog posla na temelju kojeg se stječe pravo iskorištavanja. Ako se iz svrhe pravnog posla ne može utvrditi je li pravo osnovano kao isključivo ili neisključivo, odnosno prostorno ograničeno, smatra se da je osnovano kao neisključivo pravo iskorištavanja, za područje RH.

6.4.3. Tumačenje pravnih poslova o raspolaganju autorskim pravom

ističemo...

Sukladno čl. 58. st. 6. Zakona, pravni posao kojim se raspolože autorskim pravom u sumnji treba tumačiti u korist autora.

U svakom slučaju autor je dužan suzdržavati se postupaka koji bi ometali nositelja prava iskorištavanja u izvršavanju njegova prava.

6.4.4. Kasnije osnivanje prava iskorištavanja

Kasnije osnivanje prava iskorištavanja, pa makar i isključivo, ne djeluje štetno za ranije osnovano pravo iskorištavanja, kako isključivo tako i neisključivo, osim ako ugovorom o osnivanju ranijeg prava iskorištavanja nije drukčije određeno²⁴.

6.4.5. Prenošenje prava iskorištavanja

Pravo iskorištavanja može se bez suglasnosti autora prenositi s jedne osobe na drugu u sklopu prijenosa cjelokupnog poslovanja, ili dijela poslovanja koje čini cjelinu. U slučaju kada se pravo iskorištavanja može prenositi bez suglasnosti autora, stjecatelj prava iskorištavanja odgovara solidarno za ispunjenje obveza koje prenositelj tog prava ima prema autoru²⁵.

20 Nar. nov., br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15 i 14/19.

21 Čl. 64. Zakona.

22 Čl. 57. st. 1. Zakona.

23 Čl. 58. st. 1. Zakona.

24 Čl. 60. Zakona.

25 Čl. 61. st. 2. Zakona.

6.4.6. Osnivanje daljnjih prava iskorištavanja

ističemo...

Sukladno čl. 62. Zakona, nositelj isključivog prava iskorištavanja može temeljem svojeg prava za drugoga osnovati daljnje pravo iskorištavanja samo uz pisanu suglasnost autora.

Autor ne može uskratiti svoju suglasnost ako bi to bilo protivno načelu savjesnosti i poštenja.

Suglasnost nije potrebna ako je pravo iskorištavanja osnovano jedino radi ostvarivanja u korist autora. Treba istaknuti kako se navedena zakonska odredba ne primjenjuje na audiovizualna djela i računalne programe.

6.4.7. Raspolaganje autorskim pravom povjeravanjem ostvarivanja

Zakonom je u čl. 63. st. 1. određeno kako autor može ovlastiti drugoga da ostvaruje autorsko pravo za njegov račun. Ostvarivati autorsko pravo za račun autora može se temeljem pravnog posla kojim autor povjerava ostvarivanje svojeg prava, ili neposredno temeljem Zakona, ispunjenjem Zakonom predviđenih pretpostavki za to. Smatra se da je autor povjerio ostvarivanje svojeg pojedinog prava organizaciji za kolektivno ostvarivanje odnosno prava ako ona to pravo ostvaruje radi njegove koristi, kao i koristi drugih autora za njihova odnosna prava.

7. Autorskopравни ugovori i određivanje autorske naknade

Zakonom se propisuje oblik i sadržaj autorskopравnih ugovora, određivanje naknade za korištenje autorskog djela, mogućnost izmjene i raskida ovog ugovora. Zakonske odredbe u ovom dijelu pretrpjele su određene izmjene i nadopune u odnosu na odgovarajuće odredbe starog Zakona.

ističemo...

Ističemo kako se na sva pitanja u vezi s autorskopравnim ugovorima koja nisu uređena Zakonom podredno primjenjuju odredbe Zakona o obveznim odnosima²⁶.

Od posebnih kategorija autorskopравnih ugovora, radi tehničkih ograničenja u tekstu, u nastavku analiziramo samo zakonske odredbe koje se odnose na nakladnički ugovor.

7.1. Oblik i sadržaj autorskopравnih ugovora

ističemo...

Ugovor temeljem kojeg se stječe pravo iskorištavanja autorskog prava (autorskopравни ugovor) mora biti sklopljen u pisanom obliku, osim ako Zakonom nije drukčije određeno²⁷.

Autorskopравни ugovor mora određivati barem:

- djelo na koje se odnosi;
- način korištenja;
- naknadu za korištenje djela ili izričitu odredbu da se pravo korištenja osniva bez naknade te;
- osobu ovlaštenu za korištenje autorskog djela.

Znači, to je minimalni obvezni sadržaj svakog autorskopравnog ugovora, osim ako Zakonom za pojedini autorski ugovor nije nešto drukčije određeno.

Budući da je Zakonom za pojedine vrste autorskopравnih ugovora određen i dodatni sadržaj, obveznici primjene Zakona moraju o tome posebno voditi računa. Autorskopравни ugovor može biti sklopljen i za autorsko djelo koje još nije stvoreno, ako se njime odredi barem vrsta i način korištenja budućeg djela²⁸. Međutim, odredba ugovora o osnivanju prava iskorištavanja na svim autorovim budućim djelima nišetna je.

7.2. Određivanje naknade za korištenje autorskog djela

ističemo...

Sukladno čl. 67. st. 1. Zakona, autor ima pravo na primjerenu i razmjernu naknadu za svako korištenje njegova autorskog djela.

U slučaju da visina naknade nije određena pravnim poslom, ili je njezina visina određena neprimjereno te ako visina naknade nije određena primjenom odredbe čl. 235. Zakona, autor ima pravo zahtijevati primjerenu i razmjernu naknadu.

Pri tome se pod primjerenom i razmjernom naknadom podrazumijeva naknada koja se u pravnom prometu pošteno mora dati ili odrediti u času zaključenja pravnog posla, s obzirom na vrstu i opseg korištenja autorskog djela, stvarnu ili potencijalnu gospodarsku vrijednost stečenog prava korištenja, uzimajući pritom u obzir i potencijalni ili ostvareni financijski uspjeh u korištenju autorskog djela, doprinos autora ukupnom djelu, vrstu i obujam autorskog djela, trajanje korištenja, postojanje sporazuma između reprezentativnih udruženja autora i reprezentativnih udruženja korisnika kojim se utvrđuje visina primjerene i razmjerne naknade, kao i druge elemente na temelju kojih se može odrediti primjerena i razmjerna naknada, kao što su poštene tržišne prakse, ili stvarno iskorištavanje djela. Naknada koja je određena u paušalnom iznosu može biti razmjerna ako to odgovara okolnostima slučaja, vodeći računa o posebnostima različitih područja stvaralaštva. Treba istaknuti kako se navedeno načelo primjerene i razmjerne naknade ne primjenjuje na autore računalnih programa.

²⁶ Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18.

²⁷ Čl. 65. Zakona.

²⁸ Čl. 66. st. 2. Zakona.

Primjer – autorskopравни ugovor

AAAA GALERIJA d.o.o. iz Splita, Marmontova 123, OIB 12112121211, koje zastupa član uprave Ivo Ivić (u nastavku teksta: Naručitelj)

i

Ivo Ivin iz Trogira, Jadranska 4c, OIB 13321111112 (u nastavku teksta: Autor)

dana 28. listopada 2021. godine sklapaju sljedeći

UGOVOR O AUTORSKOM DJELU

I. UVODNE ODREDBE**Članak 1.**

Ugovorne strane suglasno utvrđuju da je Autor priznati akademski slikar koji je svoja likovna umjetnička djela izlagao na brojnim samostalnim izložbama u uglednim galerijama u zemlji i inozemstvu.

Ugovorne strane, nadalje, suglasno utvrđuju da je Naručitelj galerija koja otkupljuje i izlaže likovna umjetnička djela vrhunskih domaćih i stranih slikara.

II. PREDMET UGOVORA**Članak 2.**

Temeljem ovog Ugovora Naručitelj od Autora naručuje izradu autorskog umjetničkog djela-slike, naslikane akvarel tehnikom, koja uključuje motiv obrisa grada Splita, Dioklecijanove palače, rive i morske površine.

Autor je obavezan autorsko djelo iz stavka 1. dostaviti Naručitelju najkasnije do 31. prosinca 2021.

III. NAČIN PRAVA KORIŠTENJA**Članak 3.**

Isplatom autorske naknade iz članka 4. ovog Ugovora, Naručitelj stječe isključivo pravo iskorištavanja autorskog djela iz članka 2. stavka 1. ovog Ugovora.

Naručitelj se obavezuje, ovisno o postignutom dogovoru sa Autorom za svaki pojedini slučaj, Autoru privremeno ustupiti autorsko djelo iz članka 2. ovog Ugovora, u slučaju njegove samostalne izložbe, uz uvjet da autorsko djelo bude primjereno osigurano od oštećenja i uništenja.

IV. AUTORSKA NAKNADA**Članak 4.**

Za isporučeno Autorsko djelo iz članka 2. stavka 1. ovog Ugovora koje je Naručitelju predano u posjed, Naručitelj se obavezuje Autoru isplatiti autorsku naknadu u iznosu od 35.000,00 (slovima: tridesetpettisuća) kuna (u nastavku teksta: Autorska naknada) na dan predaje u posjed, uplatom na žiro-račun Autora br. 6411117217, IBAN HR9654601003214509900, koji se vodi kod Prve komercijalne banke d.d. Split.

Autorska naknada iz stavka 1. ovog Ugovora predstavlja neto naknadu, na koju Naručitelj plaća sva zakonom predviđena davanja.

Naručitelj se obavezuje Autoru dostaviti sve potrebne obračune radi prijavljivanja porezne obveze Autora najkasnije 30 (slovima: trideset) dana prije isteka zakonskih rokova za prijavu poreza Autora.

V. DRUGA PRAVA I OBVEZE UGOVORNIH STRANA**Članak 5.**

Ugovorne strane suglasno utvrđuju kako u slučaju prekoračenja roka izrade i dostave Naručitelju autorskog djela iz članka 2. stavka 1. ovog Ugovora, Naručitelj ima pravo raskinuti ovaj Ugovor.

U slučaju iz stavka 1. Naručitelj pridržava pravo naknade štete ako je istu pretrpio.

Članak 6.

Ugovorne strane suglasno utvrđuju kako Autor pridržava pravo korištenja fotografija, filmskih prikaza i prikaza na drugim medijima autorskog djela iz članka 2. stavka 1. ovog Ugovora za potrebe vlastite promocije i/ili izrade monografija i sl.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 7.**

Sve eventualne sporove po ovom Ugovoru, Autor i Naručitelj nastojat će riješiti sporazumno, a u slučaju nemogućnosti sporazumnog rješenja eventualno nastalog spora, za rješenje istog utvrđuju nadležnost stvarno nadležnog suda u Splitu.

Članak 8.

Ovaj ugovor je sastavljen u 4 (slovima: četiri) istovjetna primjerka, od kojih svakoj ugovornoj strani pripada po 2 (slovima: dva) istovjetna primjerka.

Za Naručitelja:
Član uprave
Ivo Ivić

Autor:

Ivo Ivin

7.3. Pravo autora na izmjenu ugovora radi pravičnijeg udjela u zaradi

Autor ima pravo na prilagodbu izvorno ugovorenih naknada u autorskopравnim ugovorima sukladno promijenjenim okolnostima. Način prilagodbe izvorno ugovorenih naknada u autorskopравnim ugovorima sukladno promijenjenim okolnostima može se urediti u kolektivnim sporazumima između reprezentativnih udruženja autora i reprezentativnih udruženja korisnika. U slučaju da navedeni kolektivni sporazumi nisu sklopljeni, autor ima pravo zahtijevati dodatnu primjerenu i pravičnu naknadu od nositelja prava iskorištavanja s kojim je sklopio autorskopравни ugovor ili njegova pravnog sljednika.

Autor se ne može odreći navedenih prava na izmjenu ugovora radi pravičnijeg udjela u zaradi. Odredba čl. 68. Zakona sadrži i pravila o sporovima u vezi ovog prava autora na izmjenu ugovora.

7.4. Obveza transparentnosti**ističemo...**

Odredbom čl. 69. st. 1. Zakona propisano je vrlo važno pravo autora da redovito, a najmanje jednom godišnje, prima ažurirane, relevantne i sveobuhvatne podatke o iskorištavanju njegova autorskog djela koje je predmet autorskopравnog ugovora, posebno u pogledu načina iskorištavanja, svih ostvarenih prihoda od iskorištavanja, eventualnih ugovorenih odbitaka i autorske naknade koju treba primiti.

Ako temeljem osnovanog prava iskorištavanja nositelj tog prava (u nastavku teksta: primarni nositelj prava iskorištavanja) osniva daljnje pravo iskorištavanja, autor ima pravo od daljnjeg nositelja prava iskorištavanja dobiti navedene podatke iz čl. 69. st. 1. Zakona ako ih nije dobio od primarnog nositelja prava iskorištavanja, koji je ujedno dužan identificirati daljnje nositelje prava iskorištavanja.

7.5. Pravo na jednostrani raskid autorskopavnog ugovora zbog neiskorištavanja djela

Sukladno čl. 70. st. 1. Zakona, ako nositelj isključivog prava iskorištavanja²⁹ u ugovorenom ili u zakonskom ili u primjerenom roku uopće ne pristupi iskorištavanju autorskog djela, autor ga može pozvati da ispunji obvezu iskorištavanja u naknadnom primjerenom roku.

ističemo...

Ako ni nakon isteka naknadnog primjerenog roka nositelj isključivog prava iskorištavanja ne pristupi iskorištavanju djela, autor može jednostranom izjavom raskinuti ugovor.

U slučaju da je riječ o koautorskom ili sastavljenom djelu, svi koautori ili autori sastavljenog djela mogu zajedničkom jednostranom izjavom raskinuti autorskopравни ugovor uz primjenu navedene odredbe čl. 70. st. 1. Zakona.

Autor, međutim, nema pravo na raskid ugovora zbog neiskorištavanja djela ako:

- je neiskorištavanje rezultat okolnosti za koje se razumno može očekivati da ih može sam ispraviti ili;
- postoje opravdani razlozi za neiskorištavanje djela koje je moguće otkloniti i ako se nositelj isključivog prava iskorištavanja pozove na te razloge u roku od osam dana od dana primitka poziva na ispunjenje obveze iskorištavanja u naknadnom primjerenom roku; u tome slučaju autor je dužan dati nositelju isključivog prava iskorištavanja primjereni rok za otklanjanje razloga za neiskorištavanje djela.

Treba istaknuti kako se navedene odredbe čl. 70. Zakona ne primjenjuju na autore računalnih programa te na koautore i autore do-prinosa audiovizualnih djela. Ugovorne odredbe koje su u suprotnosti s navedenim odredbama čl. 70. Zakona ništetne su.

8. Nakladnički ugovor

ističemo...

Nakladničkim ugovorom autor se obvezuje za nakladnika osnovati pravo umnožavanja svojeg određenog autorskog djela tiskanjem ili drugim sličnim postupkom i pravo distribuiranja primjeraka autorskog djela (u daljnjem tekstu: pravo izdavanja), a nakladnik se obvezuje autorsko djelo na ugovoreni način izdati i autoru za stečena prava platiti ugovorenu naknadu, ako ugovorom nije drukčije određeno, te se brinuti o uspješnom distribuiranju primjeraka autorskog djela i davati autoru podatke o distribuiranju³⁰.

Ako nakladničkim ugovorom nije drukčije određeno, smatra se da nakladnik ima isključivo pravo izdavanja djela. **Ova predmnjeva**

(pretpostavka, presumpcija) ne primjenjuje se na pravo izdavanja u dnevnom i periodičnom tisku, publikacijama ili elektroničkim publikacijama za koje nije sklopljen pisani ugovor (u nastavku teksta: mali nakladnički ugovor).

8.1. Osnivanje drugih prava iskorištavanja

Nakladničkim ugovorom autor može za nakladnika osnovati pravo činjenja dostupnim javnosti djela u obliku elektroničke knjige, ili druge elektroničke publikacije te druga imovinska prava. Autor može nakladničkim ugovorom za nakladnika osnovati pravo prevođenja svojeg djela na određeni jezik, kao i pravo izdavanja prevedenog djela, pravo činjenja dostupnim javnosti prevedenog djela u obliku elektroničke knjige, ili druge elektroničke publikacije te druga imovinska prava. Ako nakladničkim ugovorom nije drukčije određeno, smatra se da nakladnik ima isključiva prava iskorištavanja iz navedenih odredbi čl. 73. st. 1. i 2. Zakona, osim ako je riječ o malom nakladničkom ugovoru.

8.2. Provjera točnosti podataka

ističemo...

Sukladno čl. 74. st. 1. Zakona, autor ima svakodobno pravo uvida i kontrole nakladnikovih poslovnih knjiga i dokumentacije radi provjere točnosti podataka koje mu je nakladnik dao.

Osim toga, autor je ovlašten zahtijevati od treće osobe koja je za nakladnika umnožavala autorsko djelo podatke o broju umnoženih primjeraka njegova djela, a ta je osoba dužna autoru dati potpune i istinite podatke.

8.3. Oblik ugovora i sklapanje ugovora preko zastupnika

ističemo...

Iznimno, mali nakladnički ugovor o izdavanju i drugom iskorištavanju članka, fotografija, crteža, videoisječaka i drugih autorskih priloga u dnevnom i periodičnom tisku, publikacijama ili elektroničkim publikacijama ne mora biti sklopljen u pisanom obliku³¹.

Što se tiče mogućnosti sklapanja malog nakladničkog ugovora preko zastupnika autora, on može zaključiti nakladnički ugovor samo za ona autorska djela koja su izričito navedena u autorovoj punomoći.

8.4. Određivanje autorske naknade

ističemo...

U slučaju da je autorska naknada određena u postotku od maloprodajne cijene prodanih primjeraka, nakladničkim ugovorom mora se odrediti minimalni broj primjeraka prvog izdanja te najniži iznos naknade koju je nakladnik obavezan platiti autoru neovisno o broju prodanih primjeraka³².

²⁹ Vidjeti pod 6.4.1.

³⁰ Čl. 72. st. 1. Zakona.

³¹ Čl. 75. Zakona.

³² Čl. 77. st. 1. Zakona.

S druge strane, ako je autorska naknada određena u paušalnom iznosu, nakladničkim ugovorom mora se odrediti ukupni broj primjeraka ugovorenih izdanja. U slučaju da ukupni broj primjeraka nije ugovoren, a iz dobrih poslovnih običaja ili iz okolnosti slučaja ne proizlazi drukčije, nakladnik može izdati najviše 500 primjeraka autorskog djela.

8.5. Drugi sadržaj ugovora

ističemo...

Nakladnički ugovor mora sadržavati odredbu o trajanju prava izdavanja te trajanju drugih prava iskorištavanja djela, ako su ugovorena.

Sukladno čl. 78. st. 2. Zakona, nakladnički ugovor može sadržavati i sljedeće:

- rok u kojem je autor dužan nakladniku predati uredan primjerak djela; ako ugovorom nije drukčije određeno, taj rok iznosi godinu dana od dana sklapanja ugovora;
- rok u kojem je nakladnik dužan izdati autorsko djelo; ako ugovorom nije drukčije određeno, taj rok iznosi godinu dana od dana predaje primjerka djela;
- broj izdanja koji je nakladnik ovlašten izdati; ako ugovorom nije drukčije određeno, nakladnik ima pravo samo na jedno izdanje djela;
- rok u kojem je nakladnik dužan izdati novo izdanje djela, ako je ugovoreno; ako ugovorom nije drukčije određeno, taj rok iznosi godinu dana, računajući od dana kad je autor podnio pisani zahtjev;
- odredbu o vlasništvu predanog primjerka djela, ako je riječ o prvom ili jedinom primjerku; taj primjerak ostaje u vlasništvu autora, osim ako se na temelju ugovora autor obveže predati ga u vlasništvo nakladnika;
- izgled i tehničku opremljenost primjeraka djela.

8.6. Poboljšanja autorskog djela, propast izvornika i pripremljenog izdanja

Ako nakladničkim ugovorom nije drukčije određeno, nakladnik je dužan u slučaju novih izdanja djela omogućiti autoru unošenje poboljšanja ili drugih izmjena autorskog djela, ako to ne utječe na karakter djela. Postupci u slučaju propasti izvornika i pripremljenog izdanja uređeni su odredbom čl. 80. Zakona.

8.7. Nakladničko pravo prvenstva

Nakladnik koji je stekao pravo na izdavanje autorskog djela, a u nakladničkom ugovoru nisu za njega osnovana prava iskorištavanja sukladno čl. 73. st. 1. i 2. Zakona³³, ima u pogledu izdavanja tog djela u elektroničkom ili bilo kojem drugom obliku pravo prvenstva pred drugim nakladnicima koji ponude iste uvjete.

ističemo...

Nakladnik koji se namjerava koristiti pravom prvenstva iz navedene odredbe čl. 81. st. 1. Zakona, dužan je u roku od 30 dana od dana primitka autorova pisanog poziva dostaviti autoru svoju ponudu.

Navedeno pravo prvenstva traje dvije godine od dana sklapanja nakladničkog ugovora.

8.8. Raskid nakladničkog ugovora i uništavanje primjeraka autorskog djela

ističemo...

Autor može raskinuti nakladnički ugovor jednostranom pisanom izjavom ako nakladnik ne izda autorsko djelo, ili ne pristupi izdavanju novog ugovorenog izdanja autorskog djela u ugovorenom, ili u zakonskom roku.

Ako je za navedeno neizvršavanje nakladničkog ugovora kriv nakladnik, autor ima, osim prava na naknadu štete, i pravo zadržati primljenu naknadu odnosno zahtijevati isplatu ugovorene naknade³⁴.

S druge strane, nakladnik može jednostranom pisanom izjavom raskinuti nakladnički ugovor ako mu autor ne preda primjerak autorskog djela u ugovorenom ili u zakonskom roku. U slučaju raskida nakladnik ima pravo na naknadu štete zbog neispunjenja ugovorne obveze. Pravila o postupanju sa neprodanim primjercima autorskog djela sadržana su u čl. 83. Zakona.

9. Autorsko djelo u radnom odnosu, javnoj i državnoj službi

U nastavku ćemo se upoznati sa novim zakonskim odredbama o autorskom djelu u radnom odnosu, javnoj i državnoj službi, u lokalnoj upravi, na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama te autorskom pravu studenata.

9.1. Autorsko djelo stvoreno u radnom odnosu

ističemo...

Autorsko djelo stvoreno u radnom odnosu je djelo koje za vrijeme trajanja radnog odnosa kod određenog poslodavca stvori autor izvršavajući svoje obveze iz ugovora o radu³⁵.

Odnosi u pogledu autorskog djela stvorenog u radnom odnosu uređuju se Zakonom, ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos, ili drugim ugovorom sklopljenim između autora i poslodavca.

ističemo...

Ako ugovorom o radu ili drugim aktom kojim se uređuje radni odnos, ili drugim ugovorom sklopljenim između autora i poslodavca nije drukčije određeno, smatra se da je poslodavac stekao isključiva autorska imovinska prava iskorištavanja autorskog djela stvorenog u radnom odnosu, u sadržaju i opsegu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja, bez prostornog i vremenskog ograničenja, neovisno o prestanku radnog odnosa za vrijeme čijeg je trajanja djelo nastalo.

33 Vidjeti pod 8.1.

34 Čl. 82. st. 2. Zakona.

35 Čl. 100. st. 1. Zakona.

Smatra se da je poslodavac dobio autorovo odobrenje da djelo stvoreno u radnom odnosu javno objavi, prerađuje i prevodi te takvo koristi, sastavi s drugim djelom radi zajedničkog korištenja te uključi u zbirku ili bazu podataka i tako koristi, kao i da djelo predstavlja javnosti pod imenom poslodavca, zajedno s autorovim imenom, ako je to moguće s obzirom na način korištenja i ako nije drukčije ugovoreno s autorom djela. Ove ovlasti poslodavac može izvršavati u sadržaju i opsegu koji je potreban za ostvarenje djelatnosti koju obavlja. Upućujemo i na važnost ostalih odredbi čl. 100. Zakona.

9.1.1. Plaća i posebna primjerena naknada

ističemo...

Zakonom je određeno kako se pravo na naknadu za stvaranje autorskog djela u radnom odnosu i njegovo iskorištavanje sukladno čl. 100. st. 2.-6. Zakona³⁶ ostvaruje primanjem plaće³⁷.

U slučaju da je korištenje autorskog djela stvorenog u radnom odnosu imalo bitan doprinos na povećanje dohotka odnosno dobiti, ili na unaprijeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca, autor ima pravo na posebnu primjerenu naknadu, razmjerno doprinosu koji je njegovo autorsko djelo imalo na povećanje dohotka odnosno dobiti ili na unaprijeđenje obavljanja djelatnosti poslodavca, ako je to određeno u ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili drugom aktu kojim se uređuje radni odnos ili u drugom ugovoru sklopljenom između autora i poslodavca.

Pravo na ovu posebnu primjerenu naknadu pripada autoru neovisno o prestanku radnog odnosa za vrijeme čijeg je trajanja autorsko djelo nastalo. Ostale zakonske odredbe koje se odnose na posebne slučajeve prijenosa poduzeća i prestanka poslodavca te autorska djela osoba na upravljačkim funkcijama u pravnim osobama uređene su u čl. 102.-103. Zakona.

9.2. Autorsko djelo stvoreno u državnoj ili javnoj službi, lokalnoj samoupravi

ističemo...

Sukladno čl. 105. st. 1. Zakona, autorsko djelo stvoreno u državnoj službi je djelo koje za vrijeme trajanja državne službe stvori autor-državni službenik ili namještenik, izvršavajući svoje obveze iz državne službe.

Odnosi u pogledu autorskog djela stvorenog u državnoj službi uređuju se Zakonom ili drugim aktom kojim se uređuje državna služba, ili aktom čelnika tijela u kojem autor obavlja državnu službu ili ugovorom sklopljenim između nadležnog tijela i autora. Za autorsko djelo u državnoj službi, autorsko djelo državnih dužnosnika te autorska djela stvorena u javnoj službi i lokalnoj samoupravi te na visokim učilištima i u znanstvenim organizacijama, kao i autorska djela studenata, potrebno je obratiti pozornost na odredbe čl. 105.-111. Zakona.

10. Zaključak

Obveznici primjene Zakona moraju voditi računa i o ostalim zakonskim odredbama, u prvom redu o sadržaju posebnih autorskopравниh ugovora, odnosu autorskog prava i prava vlasništva te trajanju

autorskog prava. Također, velik dio Zakona odnosi se na normativno uređenje srodnih prava te pravno uređenje ostvarivanja autorskog i srodnih prava. Zakonom je uređena i zaštita autorskog prava u slučaju njegove povrede, koja ne zastarijeva.

Zakonom je određena i nadležnost za provedbu nadzora nad njegovom primjenom, a u čl. 296.-300. propisane su i visoke novčane kazne za prekršaje u slučaju povrede zakonskih odredbi. Vrlo važan dio Zakona čine i njegove posebne odredbe o hrvatskim audiovizualnim djelima u arhivu i programima Hrvatske radiotelevizije te prijelazne i završne zakonske odredbe kojima se uređuje njegova primjena u prijelaznom razdoblju, podzakonski propisi te stupanje na snagu. Na kraju, u Dodatku I. Zakona uređuju se odgovarajući izvori za provedbu pažljive potrage, postupak evidentiranja i sadržaj evidencija o djelima siročadi.

Literatura:

- 1) Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (Nar. nov., br. 111/21) – www.propisi.hr;
- 2) Zakon o elektroničkoj trgovini (Nar. nov., br. 173/03, 67/08, 36/09, 130/11, 30/14 i 32/19), pročišćeni tekst-www.propisi.hr;
- 3) Zakon o nasljeđivanju (Nar. nov., br. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15 i 14/19), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 4) Zakon o obveznim odnosima (Nar. nov., br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18), pročišćeni tekst – www.propisi.hr;
- 5) Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (Nar. nov., br. 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13, 129/14, 62/17 i 96/18), pročišćeni tekst – www.propisi.hr

Ne zaboravite:

- Autorsko djelo originalna intelektualna tvorevina iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja koja ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu, ako Zakonom nije drukčije određeno.
- Predmet autorskog prava je autorsko djelo u cjelini, uključujući i nedovršeno autorsko djelo, naslov te dijelovi autorskog djela koji udovoljavaju pretpostavkama iz odredbe čl. 14. st. 1. Zakona.
- Autor djela je fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila.
- Autor ima isključivo pravo sa svojim autorskim djelom i koristima od njega činiti što ga je volja te iz toga isključiti svakoga drugog, osim ako Zakonom nije drukčije određeno.
- Autorsko pravo traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na to kada je autorsko djelo zakonito objavljeno, ako Zakonom nije drukčije određeno.
- Autor ima pravo na primjerenu i razmjernu naknadu za svako korištenje njegova autorskog djela.

³⁶ Vidjeti pod 9.1.

³⁷ Čl. 101. st. 1. Zakona.